

MUSEU DE L'ANXOVA I DE LA SAL DE L'ESCALA / MOUËL BATALLER

Reptes per a un futur massa immediat

Els museus en un temps canviant

Avui els museus han d'assumir els nous reptes que la ciutadania requereix, reptes complicats per a l'assoliment dels quals ja fa anys que s'està treballant i que han de convertir els museus en grans espais de diàleg cultural de la ciutadania local i també de la global.

JORDI DORCA > TEXT

>> *Festa de l'Anxova. Museu de l'Anxova i de la Sal de l'Escala.*

Immediatesa, individualisme o simplisme són termes utilitzats per definir molts dels costums de la societat d'avui, uns costums que molts coincidim a afirmar que poden afectar de manera letal la nostra convivència com a societat i que ataquen directament el pensament divers, complex i la nostra capacitat crítica. Per adaptar-nos al món que ve ens fan falta ments obertes, gent amb capacitat de relacionar i que es mogui en una conversa rica. La cultura i les humanitats són els garanters d'aquestes habilitats, la cultura és ciutadania, és democràcia i és llibertat.

Des de la cultura en general, i des de la gestió cultural en particular, hi ha la sensació que ens trobem en un moment de replantejament. Als anys vuitanta tot estava per fer i ara podríem convenir que gairebé tot s'haurà de refer, el problema és saber com ens refem en aquest món que no sembla que hagi estat pensat per a nosaltres, no sabem si existeixen les bases, les polítiques, les eines, els professionals i la voluntat per poder prestigiar de nou el nostre sistema

cultural en un món en què tot es basa en un utilitarisme galopant. Només és important allò que és útil i, malauradament, bona part de la ciutadania, del poder econòmic i del poder polític no veuen la utilitat de la cultura, no veuen que serà amb la cultura que es fomentarà la creativitat, el lideratge, l'esperit crític, que ens educarem en la identitat, que cohesionarem les societats i que minorarem les desigualtats.

Que a dia d'avui massa gent miri la cultura des d'una posició d'estranyesa, de cert respecte caut i sobretot de molt poca implicació deu ser, en part, culpa de tots els agents culturals que potser encara no han sabut trobar com adaptar els equipaments, les indústries i els centres docents a aquesta nova realitat tan canviant.

En tot aquest context, els museus no en són una excepció i, per tant, han de saber com adaptar-se a les noves circumstàncies i com assumir els reptes que els venen al damunt. Aquesta tasca ja fa temps que s'ha iniciat, però no serà sobrer que des d'aquí recordem alguns d'aquests reptes.

Hi ha la sensació que ens trobem en un moment de replantejament. Els museus han de saber com adaptar-se a les noves circumstàncies

Museus sostenibles

La crisi econòmica ha afectat a tothom, també els museus. La disminució de les aportacions públiques ha afectat sobre manera els pressupostos dels museus. Segons un estudi del 2014 encarregat pel CONCA i ESADE, els museus viuen en un 70 % gràcies a les ajudes públiques; aquest percentatge demostra el drama que aquesta disminució pressupostària ha suposat. Amb aquesta dada hi pot haver la temptació de dir que els museus estan massa suportats per diner públic, però convindria contrastar aquest tant per cent amb una altra dada: l'aportació dels museus a l'economia catalana que, segons «L'informe estratègic del sector del patrimoni cultural a Catalunya», és de 3.660 milions d'euros. També caldria quantificar el valor afegit que els museus aporten a la promoció turística: avui en dia ningú no qüestiona el pes que tenen per generar activitat i atreure visitants ni tampoc la seva capacitat de generar recursos econòmics per territori.

Des dels museus s'ha intentat buscar fonts alternatives per finançar-se, com ara el lloguer d'espais, els espais comercials als museus, el patrocini (molt a la baixa d'ençà de la crisi) i el mecenatge, molt mal acompanyat legislativament per una llei que es promet massa vegades i no s'aprova mai. També s'ha buscat finançament creant productes comercials i de marxandatge del museu, amb botigues, bars i restaurants.

>> *Obra de l'exposició permanent del Museu de l'Empordà (Figueres).*

MUSEU DE L'EMPORDÀ

Aquest aprofundiment en la recerca de nous ingressos continuarà, però la voluntat política i legislativa ha de ser decidida per tal que aquestes mesures siguin efectives.

Un altre problema associat a l'economia i el finançament és la dificultat que tenen els seus responsables per justificar la gran inversió que suposa adaptar el museu, les col·leccions i les museografies als nous temps. Això pot provocar que les col·leccions perdin atractiu per al visitant; si perden atractiu, tindran menys visites i baixaran els ingressos de taquilla. Un cercle viciós que cal trencar.

En xarxa

La xarxa és avui un espai on treballar. Es fa difícil pensar avui un equipament o un projecte cultural que no assumeixi aquest tipus de treball en els seus plans estratègics, i és evident que la majoria ja han anat assumint aquesta manera de fer. Però els propers anys, als treballadors de la cultura se'ls demanarà que siguin generosos, que treballin amb altres agents, es demanarà als museus que treballin en xarxa, com fan els de les comarques de Girona, però també se'ls demanarà que creïn sinergies amb altres equipaments no museístics ni patrimonials i amb altres equipaments de disciplines artístiques oposades. Es demanarà, com deia abans, esperit cooperatiu i diàleg; els temps dels monòlegs i dels estands s'han acabat. També caldrà que el patrimoni busqui ponts d'encontre amb la contemporaneïtat i amb altres manifestacions artístiques. Treball en xarxa entre gent diversa suposa un enriquiment mutu.

És també el moment de no veure la xarxa (el món digital) com un problema: el món digital és una oportunitat que s'ha d'incloure en el dia a dia dels museus. Això implica un canvi de paradigma: passar de ser únicament locals a pensar en la dimensió global. Tot museu té singularitats que el poden fer atractiu a escala global, cal identificar-les i donar-les a conèixer, i la xarxa és el millor mitjà per aconseguir-ho. Les museografies també han d'incloure aquestes noves tecnologies, les capacitats receptives dels usuaris han canviat, però en cap cas hem de deixar de donar valor a la presencialitat. Un equilibri complicat que cal preservar.

Quan parlem de xarxa no ens referim només a Internet i a les seves possibilitats, sinó també al treball cooperatiu

Tots els públics, el públic

Els públics han canviat, i els museus també ho han fet, o ho haurien de fer. L'espectador que es sotmet al monòleg que se li ofereix des d'una institució es troba en via d'extinció, el públic actual assumeix els continguts, els edita, els difon. Si tenim en compte això, el museu ja no ha de ser un espai amb una sola línia discursiva, sinó que ha de ser un generador d'idees i, sobretot, un espai de diàleg. Avui ja no podem parlar de *públic*, sinó de *molts públics*. Cal acostar-nos a un usuari que rep gran quantitat d'informació, un usuari que ha deixat de ser uniforme i el qual hem de treballar de manera segmentada i individualitzada segons la tipologia. Tots els públics, el públic.

Els museus avui tenen sentit perquè tenen visitants; per tant, es tracta de persuadir-los. El problema és que, pel fet de competir amb altres formes d'oci, es podria caure en la banalització. Han d'atreure públic, però sense abandonar les seves funcions primordials (conservar, catalogar,

investigar i preservar). Per fer això cal que es reivindicuin com un espai únic i irrepetible, cal que siguin espais oberts al territori de proximitat i al món i, sobretot, cal que siguin espais amb plantejaments més arriscats i més transgressors. És el moment que el patrimoni dialogui amb la contemporaneïtat i amb altres disciplines culturals. Com va dir Nicholas Penny, el director de la National Gallery: «Prefereixo tenir un fracàs interessant que un èxit mediocre». Arriscar per atreure de nou la gent al museu.

El gran repte dels museus és esdevenir grans llocs comuns de diàleg cultural de la ciutadania, de la local i de la global, uns espais que cohesionin, que generin discurs i coneixement i que minorin les distàncies culturals, i tot això s'ha de fer alhora que es preserva, conserva i difon el patrimoni que ens explica a nosaltres mateixos. Ja veieu que els reptes no són, ni de bon tros, poca cosa.

Jordi Dorca
és gestor cultural.

>> *Activitat educativa al Museu del Juguets de Catalunya (Figueres).*

Els museus tenen sentit perquè tenen visitants. El problema és que, pel fet de competir amb altres formes d'oci, es podria caure en la banalització